

JUNIK

PROJEKTI I PËRBASHKËT I BE/KE –

Përkrahja për Promovimin e Diversitetit Kulturor
Komponenta e Zhvillimit Ekonomik Lokal
Pilot veprimet

JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union

Implemented
by the Council of Europe

HISTORIKU

Lumi Erenik

Komponenta e Zhvillimit Ekonomik Lokal (ZhEL) i Projektit të përbashkët të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës Përkrahje për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë* (PDKK) është frymëzuar dhe ndërlidhet ngushtë me Pilot Projektin për Zhvillim Lokal të Programit Rajonal (LDPP) të Bashkimit Evropian/Këshillit të Evropës për trashëgimi kulturore dhe natyrore në Evropën juglindore.

Përderisa Programi Rajonal ka fushëveprim më të gjerë në sferën e zhvillimit ekonomik, PDKK/ZhEL fokusohet në veçanti në njërin aspekt të programit rajonal: turizmi trashëgimor. Në këtë cilësi, PDKK/ZhEL synon që të krijojë kushtet për të ndihmuar kohezionin social dhe zhvillimin ekonomik përmes shfrytëzimit të potencialit të trashëgimisë kulturore dhe natyrore për rajonin e Kosovës Perëndimore.

Duke punuar me gjashtë komunat e Kosovës Perëndimore (Pejë, Gjakovë, Klinë, Deçan, Junik dhe Istog), projekti PDKK nënvizon rëndësinë e mbrojtjes së trashëgimisë, mirëmbajtjes dhe menaxhimit me qasje të integruar në procesin e zhvillimit

ekonomik lokal. Ky pilot projekt vendos strukturën e pranueshme, metodologjinë dhe shembujt se si, po qe se menaxhohet me efikasitet, trashëgimia mund të bëhet pasuri me dobi të madhe për komunitetet lokale si pjesë e procesit të zhvillimit dinamik social dhe ekonomik.

Në përgatitjen e Planit Rajonal të Trashëgimisë, projekti PDKK njih të gjitha lokalitetet dhe pasuritë e trashëgimisë në rajon, në bazë të informatave të siguruar nga autoritetet dhe institucionet qendrore dhe lokale. Megjithatë punon vetëm me ato pasuri trashëgimore që janë të qasshme dhe mund t'i prezantohen publikut të gjerë dhe vizitorëve për qëllime të turizmit trashëgimor.

Kjo fletushkë është përgatitur për akterët në komunën e Junikut për të shoqëruar planin rajonal të trashëgimisë dhe rekomandimet e tij, duke inkurajuar përfshirje aktive të komuniteteve dhe akterëve lokalë për zbatimin e veprimeve prioritare në komunë, në koordinim me pesë komunat tjera në rajon, si dhe me autoritetet qendrore.

*Ky shënim është pa paragjykim të qëndrimeve mbi statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 të KS të OKB-së dhe Opinionin e GJND-së për Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

Liqeji e Gjeravicës

Eje malore, piknik, Gjeravicë

OBJEKTIVAT

Aktivitetet për zhvillimin ekonomik lokal dhe pilot veprimet fokusohen në:

- Vlerësimin e kapacitetit të trashëgimisë natyrore dhe kulturore të rajonit;
- Krijimin e një instrumenti për planifikimin strategjik për mbrojtje dhe revitalizim të trashëgimisë;
- Zhvillim të partneriteteve efektive në mes të akterëve të ndryshëm dhe inkurajimi i iniciativave publiko-privatë për trashëgimi;
- Krijimi i një zyreje rajonale për koordinim të bazuar në komunitet për menaxhimin e trashëgimisë.

Kulla e Ramë Zyberit

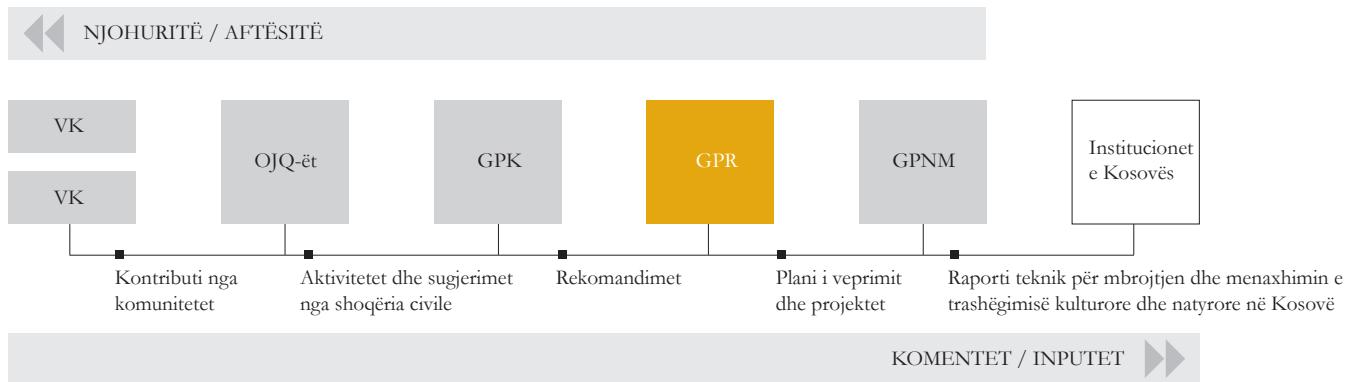
METODOLOGJIA

Plani i Trashëgimisë është proces dinamik që jep kontekstin strategjik për veprimet e komunitetit me burimet ekzistuese për të siguruar përfitimet më të mëdha ndaj komunitetit lokal në rajon. Ai synon që të ndihmojë veprimet e përbashkëta në identifikimin e prioriteteve për shpërndarjen e fondeve në dispozicion për konservimin dhe promovimin e trashëgimisë, në koordinim me qeverinë qendrore, komunat dhe palët tjera me interes.

Me qëllim të sigurimit të angazhimit aktiv të akterëve, projektë PDKK ka përshtatur metodologjinë dhe rrjedhën e punës, ku komunitetet në vazhdimësi japin kontributin dhe pikëpamjet e tyre në politikëbërje, përderisa në nivelin e komunitetit inkurajohet transferimi i vazhdueshëm i njohurive dhe aftësive.

Burimi i lumit Erenik

KOMUNA E JUNIKUT

Komuna e Junikut shtrihet në pjesën më perëndimore të Kosovës, në kufirin malor me Shqipërinë, në mes të komunave Gjakovë e Deçan. Ajo përfshinë qytezën e Junikut dhe dy fshatra, Jasiq dhe Gjocaj, të cilat nuk janë të banueshme që nga konflikti i armatosur i vitit 1999. Llogaritet se Juniku ka rreth 9,600 banorë, të cilët kryesisht jetojnë në qytetin e Junikut. Tërë popullsia e komunës është shqiptare.

Në mesjetë, Juniku ishte qendër administrative e Rekës së Keqe. Në fund të shekullit 14, ajo u bë seli i njësisë administrative osmane (nahie) e Altun Ihlit.

Juniku njihet për kullat, të cilat janë ndërtuar si fortesa guri për familjet, në disa lagje: Tergovishte, Gacafer dhe Berishë. Ato kanë krijuar një thelb unik apo grumbull të objekteve në Junik, dhe janë strukturat më të vjetrat të kësaj tipologjie që mund të gjenden në Kosovë. Sipas të dhënave të marra nga

terreni, monumenti i vetëm fetar i ruajtur në Junik është Xhamia e Çokut, e ndërtuar në vitin 1580. Pas shumë ndërhyrjeve, xhamia sot ka dy minare anësore, që reflekton zgjerimin më të fundit të saj që është bërë në vitin 1878.

Maja e Gjeravicës afër Junikut është pika më e lartë në rajon, me 2656 metra lartësi mbidetare. Janë dy liqene që tregojnë aktivitetin e hershëm glacial në këtë zonë. Lumi i Erenikut është lumi më i madh në rajon (me 515,5 km²) dhe buron nga liqeni i madh. Liqeni tjetër formon pejsazhin e Moronicës, me larmi të luginave, brigjeve, kreshtave dhe shkëmbinjve që formojnë grykën e lumit Erenik. Kjo ka potencial të madh për sport dhe zhvillim të turizmit rekreacional në komunën e Junikut.

Xhamia e Çokut

PËRFSHIRJA E KOMUNËS SË JUNIKUT NË AKTIVITETET E ZHVILLIMIT EKONOMIK LOKAL

Në kontekst të projektit PDKK, janë kryer disa veprime me përfshirje aktive të akterëve lokal në komunën e Junikut.

- Huluntimi i pasurisë së trashëgimisë kulturore dhe natyrore dhe kapaciteti i tyre për turizëm trashëgimor është kryer përmes anketave, intervistave dhe takimeve gjysmë të strukturuar me akterët, me pjesëmarrje të:

- Kompanisë për huluntime UBO
- OJQ-së Balkan Promotion
- Vullnetarëve të komunitetit
- Qendrës rajonale për trashëgimi kulturore në Pejë
- Komunës së Junikut

- Janë realizuar pilot veprimet në gjashtë komuna të Kosovës Perëndimore njëkohësisht. Këto pilot veprime përbëheshin nga tre komponentë që luajtën rol të rëndësishëm për angazhimin e komunitetit gjatë përgatitjes së Planit Rajonal për Trashëgimi.

Peisazhi Moronica

Kulla e Jab Imerit

Kulla e Ramë Zyberit

PILOT VEPRIMET

Aktiviteti	Akterër lokal
A. IDENTIFIKIMI I PASURISË SË TRASHËGIMISË NATYRORE DHE KULTURORE	
I. Mbledhja e të dhënave për pasurinë e zgjedhur të trashëgimisë kulturore dhe natyrore	
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë së paluajtshme kulturore</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Xhamia e Çokut (shekulli 16-19) • Kulla e Jah Imerit (shekulli 19) • Kulla e Ramë Zymberit (1860) 	<ul style="list-style-type: none"> - Qendra për trashëgimi kulturore në Pejë - OJQ Balkan Promotion - Ekipi i projektit të PDKK
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë kulturore jomateriale</i>	
Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë natyrore	
<i>Mbledhja e të dhënave për pasurinë e trashëgimisë natyrore</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Lumi Erenik • Pejsazhi Moronica • Malet e Gjeravicës (maja dhe liqenet e Gjeravicës) 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Balkan Promotion - Valmira Gashi (MMPH)
II. Materialet promovuese	
<ul style="list-style-type: none"> • Dizajni i Hartës së Trashëgimisë së Junikut • Dizajnimi dhe prodhimi i tabelave informative për secilin nga pasuritë e përzgjedhura natyrore dhe kulturore • Guida turistike 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Balkan Promotion - Ekipi i projektit të PDKK
B. PRAKTIKA E TRASHËGIMISË JOMATERIALE	
I. Identifikimi	
<ul style="list-style-type: none"> • Lojërat me shkopinj • Garat me kuaj 	
II. Organizimi i ngjarjeve rreth trashëgimisë kulturore jomateriale	
<ul style="list-style-type: none"> • Organizimi i ngjarjes tradicionale “Zhdjergat” që kremton kthimin e barinjve nga malet (17 korrik 2011), i mbajtur në Junik 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Balkan Promotion - Ekipi i projektit të PDKK
C. NGJARJET E PËRBASHKËTA RAJONALE PËR TURIZMIN KULTUROR	
<ul style="list-style-type: none"> • Pjesëmarrja në Festivalin Rajonal Vjeshtor: “Piknik dhe ecje malore”, i mbajtur në malet e Junikut - liqenet e Gjeravicës (27 Nëntor 2011) 	<ul style="list-style-type: none"> - OJQ Balkan Promotion - Asociacioni i bëshkatarëve - Ekipi i projektit të PDKK

Aktiviteti	Akerët lokalë
Arsimi dhe ngritja e vetëdijes	
Dizajnimi i kursit për trashëgimi dhe diversitet për shkollat fillore	Nxënësit, prindërit dhe mësime të nxënësve nga shkolla fillore Edmond Hoxha, komuna e Junikut
Turnetë HAJDE - vizita të lokaliteteve	Nxënësit nga shkolla fillore Edmond Hoxha; Grupet nga komunitetet pakicë; Personat me nevoja të veçanta
Trajnimi i mësimeve për trashëgimi dhe diversitet	2 mësime nga shkolla fillore Edmond Hoxha, komuna e Junikut
Zhvillimi i kapacitetit institucional	
Vizitat studimore në ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, Shqipëri, Mal të Zi, Belgjikë, Zvicër, Irlandë, Turqi, Venedik, Sloveni	Përfaqësuesit e GPK nga Juniku, OJQ Balkan Promotion.
“Lidhjet: Konferenca rajonale për trashëgiminë e kulturore jomateriale” Mars 2012	OJQ Balkan Promotion

Ecje malore, Gjeravicë

Xhamia e Çokut

VEPRIMET PRIORITARE TË REKOMANDUARA PËR KOMUNËN E JUNIKUT BRENDA PLANIT RAJONAL PËR TRASHËGIMI 2012-2015

Më poshtë është dhënë lista e rekomandimeve për veprime në Junik që janë në vijë me Planin Rajonal të Trashëgimisë për Kosovën Perëndimore 2012-2015 dhe me komunat e tjera në rajon.

Të ngritet vetëdija dhe të promovohet vlerësimi i trashëgimisë në Kosovën perëndimore

- Pjesëmarrja në festivalet vjetore rajonale për të ngritur vetëdijen në mesin e publikut për aktivitetet, siç janë pikniqet për të kremtuar kthimin nga malet
- Përkrahja e aktiviteteve vetëdijesuese nëpër shkollat e komunës
- Vazhdimi i organizimit të Zhdjergave, me materialet promovuese që publikohen me kohë
- Shfrytëzimi i logos rajonale për të krijuar emrin
- Mbledhja e rregullt e mbeturinave dhe ngritja e vetëdijes rreth rëndësisë së mjedisit të pastër

Të ndërmerren masat e nevojshme për mbrojtjen e trashëgimisë në Kosovën Perëndimore

- Huluntimi dhe identifikimi i praktikave unike të traditave, lojërave dhe trashëgimisë në Junik me qëllim të dokumentimit të tyre sipas udhëzuesve
- Vendosja në hartë e pasurive të trashëgimisë kulturore të palëvizshme, të lëvizshme, jomateriale dhe natyrore me informata përkatëse, dhe përditësimi i rregullt i tyre me autoritetet qendrore
- Përgatitja e listës me objektet e rrezikuara të komunës

Të zhvilloj dhe inkurajoj përmes vlerësimit, hartimin e dhe planifikimin e projektit të integruar përmes planit efektiv për menaxhim të trashëgimisë në Kosovën Perëndimore

- Identifikoj standarde të nevojshme për ofrimin e shërbimeve turistike dhe ofrimin e trajnimeve për ofruesit lokal të shërbimit

- Përgatitja e hartës së qartë dhe të përditësuar të turizmit trashëgimor, me të gjitha lokalitetet të cilat janë të gatshme për vizitorët
- Të jep kontribut për raportin rajonal vjetor për 'Gjendjen e Trashëgimisë' në Kosovën Perëndimore
- Të siguroj shenjzime adekuat për lokalitetet që janë të gatshme për turizëm
- Të testoj produktet kulturore dhe stilet e marketingut në zonat përkatëse të punës në rajon

Të zhvillohen dhe koordinohen praktikatat adekuate menaxhuese për kujdesin ndaj trashëgimisë në Kosovën Perëndimore

- Organizimi i zhvillimit të kapacitetit për ngritje të aftësive për menaxhim të trashëgimisë, përfshirë ciceronët lokal
- Pjesëmarrja në takimet/forumet e rregullta për të ndarë me të tjerët zhvillimet dhe për t'u njoftuar rreth programit rajonal
- Dërgimi i broshurave dhe materialeve promoionale të prodhuara në komunë tek Zyra Rajonale Koordinuese

Të zhvillohen nismat e duhura lokale dhe të qëndrueshme të trashëgimisë në Kosovën Perëndimore

- Identifikimi i strukturës së kullave në komunë për pjesëmarrje në iniciativën e shtigjeve kulturore
- Investimi në zhvillimin e produkteve kulturore në bazë të praktikave lokale të trashëgimisë kulturore, siç janë garat me kuaj, lojërat me shkopinj dhe kthimi nga malet (zhdjergat)
- Përkrahja për nismat e ndërmarreve të vogla dhe të mesme (NVM), përfshirë Bed & Breakfast
- Të bëhet Juniku një destinacion turistik për aktivitete rehabilitimi dhe edukimi për strukturat me gurë (kullat)

PARTNERËT DHE AKTERËT E PËRFSHIRË

Partnerët kryesorë

Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
Komuna e Junikut
OJQ-të Rrasa e Zogut, Rrënja dhe Balkan Promotion

Anëtarët e grupit rajonal punues

Avdyl Hoxha, Drejtor i Qendrës rajonale për trashëgimi kulturore - Pejë • Osman Gojani, Drejtor i Qendrës rajonale për trashëgimi kulturore - Gjakovë • Shpresa Gjonbalaj, Drejtoreshë e Drejtorisë për kulturë - komuna e Pejës • Engjëll Berisha, Drejtor i bibliotekës - komuna e Gjakovës

• Musa Kaliqani, Udhëheqës i Drejtorisë për ekonomi - komuna e Istogut • Hajdin Morina Zyrtar për arsim - komuna e Klinës • Nimon Tofaj, Nënkyetar i komunës së Junikut • Shkëlzen Shehu, Drejtoria për urbanizëm - komuna e Deçanit • Kujtim Rrahmani, OJQ Arteza - Gjakovë • Shasimete Selimaj, OJQ 7 Shtatori - Pejë Rexhep Maksutaj, OJQ Agimi - Deçan

Anëtarët e grupit punues komunal të Junikut

Avni Gorani, Qendra rajonale për trashëgimi kulturore - Pejë • Nimon Tofaj, Nënkyetar i

komunës së Junikut • Kadri Shala, dhëheqës i drejtorisë për kulturë - komuna e Junikut • Ferdone Tofaj, Drejtoria për urbanizëm - komuna e Junikut • Arton Krasniqi, Drejtoria për kulturë - komuna e Junikut • Visar Tofaj, Drejtoria për arsim - komuna e Junikut • Bekim Gaxheri, OJQ Rrasa e Zogut - Junik • Zyber Krasniqi, Pronar i kullës së Ramë Zyberit • Gazmend Gjota, OJQ Balkan Promotion - Junik • Merishahe Krasniqi, OJQ Rrënja - Junik • Zenun Shala, Përfaqësues i bizneseve lokale • Miftar Hasani, Përfaqësues i bizneseve lokale • Ilirjan Himaj, Student

Ekspertët, përfaqësuesit e institucioneve/ autoriteteve dhe kompanitë private të përfshira:

Terry O'Regan, Ekspert nga Këshilli i Evropës (Irlandë) • Liam Scott, Këshilli i trashëgimisë së Irlandës • Bob Charmburry Konsulent i pavarur për zhvillimin ekonomik • Zekë Çeku, Konsulent i pavarur për zhvillimin e turizmit • Burbuqe Deva, Përfaqësues nga Ministria e Kulturës,

Rinisë dhe Sportit • Valmira Gashi, Eksperte nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor • Arsim Mulhaxha, Përfaqësues nga Qendra rajonale për trashëgimi kulturore në Pejë • Vergina Dyla, Përfaqësues nga Qendra rajonale për trashëgimi kulturore në Gjakovë • Jeton Aliu, Ministria e Tregtisë dhe Industrisë: Departamenti i turizmit • UBO Consulting Company

KONTAKTET:

Për hollësi shtesë dhe mundësi për bashkëpunim, kontaktoni:

Koordinatorët e zyrës për PMT:

Blerta Harxhi-Begolli,
blerta.harxhi@phm-west.org

Nermin Kastrati,
nermin.kastrati@phm-west.org

Tel: +381 (0)39. 421. 651
Rr. Mbretëresha Teutë, Nr. 85,
30000 Pejë

Projekti i PDKK-së
Zyra e Këshillit të Evropës
në Prishtinë
Rruga Bedri Pejani nr. 3 -
10000 Prishtinë
Tel: +381 (0)38 243 751

Ky dokument është prodhuar brenda kornizës së projektit të përbashkët 'BE/KE - Përkrahja për Promovimin e Diversitetit Kulturor në Kosovë'. Përmbajtja nuk reflekton domosdoshmërisht qëndrimin zyrtar të Bashkimit Evropian dhe/apo të Këshillit të Evropës.

JP - EU/CoE Support to the Promotion of Cultural Diversity (PCDK)

Funded
by the European Union

Implemented
by the Council of Europe